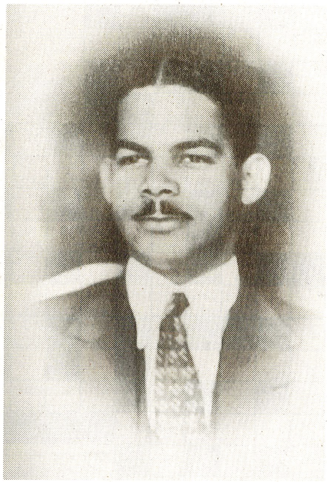

Boy Ecury, een Antilliaanse jongen in het verzet

'In het geweer tegen onrecht'

Door Hans Vaders

Helden, wat zijn dat eigenlijk? Hoe kunnen ze worden omschreven? Geredde Amerikaanse krijgsgevangenen worden door Amerikaanse nieuwszenders enthousiast als oorlogshelden geafficheerd. Maar is het niet eerder voor de duidelijk aangeslagen betrokkenen een kwestie van 'bad luck' geweest, dat ze de verkeerde zandweg insloegen naar het verkeerde dorp en krijgsgevangen werden gemaakt?

"It does not take a hero", zei de Amerikaanse viersterrengeneraal en bevelhebber Norman Schwarzkopf na afloop van de eerste Golfoorlog, daarmee zijn eigen daden en beslissingen afdoende nuancerend.
Anders ligt dit bij het gewapende verzet, dat in Nederland tijdens de Duitse bezetting in de Tweede Wereldoorlog vorm kreeg. Het lijkt er weleens op, wanneer je nu in Nederland komt, dat alle Hollanders van zo'n zestig jaar en ouder er prat opgaan in het reguliere verzet te hebben gezeten of op z'n minst een actief storende rol hebben gespeeld ten nadele van die bezetter. Niets is echter minder waar: velen collaboreerden openlijk met de Duitsers, verrichtten vrijwillig allerlei hand- en spandiensten en wisten zich met zwarte oorlogshandel te verrijken.
Anderen daarentegen boden inderdaad fel verzet en moesten dat maar al te vaak met hun leven bekopen. Dit waren zeer moedige en bekwame, maar per definitie meestal weinig heroïsche mensen.

Deze gedachten kwamen bij mij op tijdens het lezen van 'Boy Ecury, een Antilliaanse jongen in het verzet', een biografie van de hand van Deed Schouten, een volle neef van Segundo Jorge Adelberto 'Boy' Ecury. Ted Schouten – die in Nederland en op Aruba uitgebreid bronnenonderzoek deed – schrijft in zijn inleiding dat zijn grootvader in Oranjestad alle informatie over zijn oom Boy bewaard had in een grote kamferkist in de hoek van de zitkamer.
"Als kleinkind op bezoek bij mijn grootouders, moest ik angstvallig uit de buurt blijven van de kamferkist, alsof het ernaar kijken al gelijk stond met heiligschennis. Nu, jaren na de dood van mijn grootouders, bedwong ik het schuldgevoel dat mij bekroop, tilde voorzichtig het deksel op en wierp een blik op de enorme verzameling papieren en foto's, die de kist tot aan de rand vulde."

OPMERKELIJKE MOED
Wat voor mij uit het boek van Schouten naar voren komt, is niet zozeer heldendom, het is eerder een opmerkelijk soort van moed, soms op het onbezonnene af. Want niemand kan er omheen dat de op Aruba geboren Ecury als gekleurde Nederlander tijdens zijn acties van verzet bij vriend en vijand nogal in de kijker liep:
"Op zekere dag fietsten Boy en Wim (Tensen) met twee verklede vliegers achterop door het dorp Schijndel. De vliegers waren gekleed in boerenkleding en zagen eruit als gewone Brabantse boerenjongens, uiteraard voorzien van valse papieren. Toch had het stel veel bekijks. Al gauw deed het verhaal de ronde, dat een zwarte Amerikaanse vlieger en een Engelse vlieger per fiets door Oost-Brabant trokken, begeleid door twee boerenjongens op de bagagedrager. Men sprak er zelfs schande van, dat ze de 'vliegers' lieten fietsen."

In het Nederlandse verzet zaten vogels van divers pluimage, mensen uit verschillende sociale milieus die elkaar in vredestijd niet licht zouden hebben gevonden: hoogleraren, studenten, ex-officieren, maar ook metselaars, timmerlieden en banketbakkers.
Het waren mensen die vanuit uiteenlopende motieven verenigd waren om voor hun geknechte volk op te komen. Er zaten overtuigde communisten bij, liberalen, socialisten en priesters. Er was ook plaats voor Nederlanders van overzee zoals de Arubaan Boy Ecury en de Curaçaoënaars George Maduro en Luís de Lannoy.
Boy fungeerde in enkele gevallen als lijfwacht voor zijn vriend Luís, die vanaf het begin van de oorlog deelnam aan verzetsactiviteiten. Alleen De Lannoy overleefde de oorlog na in diverse strafinstituten en gevangenissen te hebben gezeten. Hij werd tijdens verhoren gemarteld en een keer door een ruit geslagen. "Na de oorlog, toen Luís weer op Curaçao woonde, kon hij nog steeds de glassplinters uit zijn hoofd halen."
Eenmaal in het verzet, was er nauwelijks nog een weg terug, het was een onherroepelijke keuze. Je stond gesignaleerd, je werd opgejaagd door de Sicherheitsdienst en Gestapo en trok noodgedwongen van wijkplaats naar tijdelijke wijkplaats. Boy voelde zich medio 1944 niet meer veilig, zoals bijvoorbeeld bleek in het Brabantse Oisterwijk. "Zijn opvallend uiterlijk was ook hier een onderwerp van gesprek geworden (...) Boy besloot naar Delft te gaan, nadat men uit Amsterdam te kennen had gegeven dat men het niet aandurfde met hem wegens zijn uiterlijk."

ONRECHT
Boy Ecury kwam uiteindelijk terecht bij de Landelijke Knokploegen, die het zwaarste sabotage- en liquidatiewerk voor hun rekening namen. Ted Schouten spreekt in dit verband over het sterke verlangen naar rechtvaardigheid bij Boy en zijn verzet tegen het onrecht dat hij rond zich constateert.
"Boy werd dagelijks geconfronteerd met schaarste, ellende, overheersing en geweld. Bovenal de jodendeportaties beschouwde hij als de uiterste vorm van discriminatie en het grootste onrecht dat hij zich kon indenken. Zijn karakter was in de loop der jaren weinig veranderd en hij vond in de bezetter een doelwit voor al zijn ingehouden frustraties. Hij was ontzettend fanatiek en erg agressief."
En wellicht wilde hij, ver van zijn strenge ouders, lieve familie en rustige geboortegrond – waarover hij met zijn bekenden in Nederland veelvuldig sprak – ook bewijzen dat hij meer in zijn mars had dan iedereen vermoedde na zijn moeizame jaren van studie in Brabant.

Op 5 november 1944 werd Boy na kerkbezoek in Rotterdam gearresteerd, nota bene voor het hoofdkwartier van de Duitse Sicherheitsdienst. "Boy kreeg geen kans de pistolen die hij op zak had te gebruiken." Boy Ecury was daarna bereid alles onder ogen te zien. "Hij wist dat men ontzettend veel van hem afwist en hij heeft inderdaad tegen zijn ondervragers gezegd: 'Jazeker, ik zal jullie blijven bevechten'."
De volgende dag viel het doek voor de 22-jarige Boy Ecury. Hij werd – samen met drie lotgenoten – geëxecuteerd op de Waalsdorpervlakte bij Scheveningen.
Ecury werd in 1947 met militaire eer herbegraven in Oranjestad op Aruba. In 1984 werd hem posthuum het Verzetsherdenkingskruis toegekend.

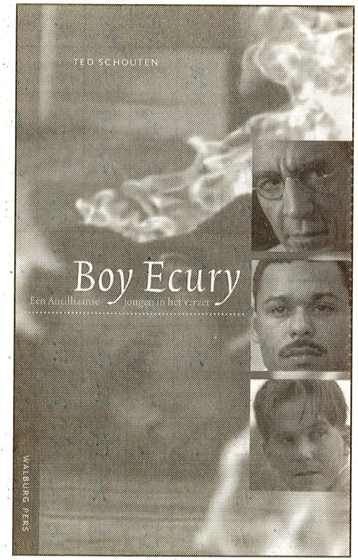

Ted Schouten, Boy Ecury
Een Antilliaanse jongen in het verzet
Uitgeverij De Walburg Pers 2003
ISBN 90.5730.242.X